

Στοιχεία Προτασιακής Λογικής

Διδάσκοντες: **Δ. Φωτάκης, Δ. Σούλιου**
Επιμέλεια διαφανειών: **Δ. Φωτάκης**

Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών
και Μηχανικών Υπολογιστών

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Μαθηματικές Προτάσεις

- (Μαθηματική) **πρόταση**: δήλωση που μπορεί να είναι **αληθής** ή **ψευδής** (όχι και τα δύο).
  - Το όνομά μου είναι Δημήτρης.
  - Χθες χιόνισε στην Καστοριά.
  - Ο Σεφέρης τιμήθηκε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας.
  - Σήμερα είναι η πρώτη μέρα της άνοιξης.
- Άλλα όχι:
  - Τι ώρα είναι;
  - Κάνετε ησυχία παρακαλώ.
  - Σχεδόν κάθε μέρα βρέχει (χωρίς το σχεδόν;)

Προτασιακή Λογική

- Προτάσεις συνδυάζονται **λογικά**: σύνθετες προτάσεις.
  - Αν χιονίσει, θα πάω για σκι ή θα παίξω χιονοπόλεμο.
  - Ο Δ είναι καλός ή ο Δ δεν είναι καλός.
  - Θα κάνω μάθημα στις 9 και θα παίξω μπάσκετ στις 10.
- Στοιχειώδεις προτάσεις: **προτασιακές μεταβλητές** p, q, r .
  - Βασικά δομικά στοιχεία. Διακριτές τιμές A ή Ψ (1 ή 0).
- Συνδυασμοί προτάσεων με **(λογικούς) συνδέσμους**:
 $\neg, \wedge, \vee, \oplus, \rightarrow, \leftrightarrow$.
- **Προτασιακός τύπος**:
  - Είτε προτασιακή μεταβλητή $p, q, r, \dots$
  - Είτε $(\neg\phi), (\phi \wedge \psi), (\phi \vee \psi), (\phi \oplus \psi), (\phi \rightarrow \psi), (\phi \leftrightarrow \psi)$, όπου ϕ, ψ ήδη σχηματισμένοι προτασιακοί τύποι.
- Δομή π.τ. αποτυπώνεται σε **δενδροδιάγραμμα**.

Σημασιολογική Προσέγγιση

- Λογικοί σύνδεσμοι ορίζονται με **πίνακες αλήθειας**.
- **Αποτίμηση**: ανάθεση τιμών αλήθειας στις μεταβλητές ενός π.τ.
  - Από τιμές αλήθειας μεταβλητών, δενδροδιάγραμμα, και **πίνακες αλήθειας** λογικών συνδέσμων, **υπολογίζουμε τιμή αλήθειας π.τ.**

p	q	$\neg p$	$p \wedge q$	$p \vee q$	$p \rightarrow q$	$p \leftrightarrow q$	$p \oplus q$
A	A	Ψ	A	A	A	A	Ψ
A	Ψ	Ψ	Ψ	A	Ψ	Ψ	A
Ψ	A	A	Ψ	A	A	Ψ	A
Ψ	Ψ	A	Ψ	Ψ	A	A	Ψ

Λογική Συνεπαγωγή

- Αν αληθεύει το p , τότε αληθεύει το q :
 $p \rightarrow q$.
  - Αν μελετήσεις τουλάχιστον 30 ώρες, τότε θα επιτύχεις στις εξετάσεις.
  - Αν είμαι ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, τότε όλοι βαθμολογείστε με 10.
  - Αν γίνω πρωθυπουργός, θα λύσω όλα τα προβλήματα.
  - Όλοι οι φοιτητές εκτός ΣΗΜΜΥ φορούν μαγιό.

p	q	$p \rightarrow q$ ($\equiv \neg p \vee q$)
A	A	A
A	Ψ	Ψ
Ψ	A	A
Ψ	Ψ	A

Σημασιολογική Προσέγγιση

- Ταυτολογική ισοδυναμία $\varphi \equiv \psi$
  - Για κάθε αποτίμηση, φ και ψ έχουν ίδια τιμή αλήθειας.
  - Π.χ. $(p \wedge q) \rightarrow r \equiv p \rightarrow (q \rightarrow r)$
- Ταυτολογία φ : φ πάντα Α (για κάθε αποτίμηση).
  - Αντίφαση φ : φ πάντα Ψ (για κάθε αποτίμηση).
  - Αντίφαση φ ανν $\neg\varphi$ ταυτολογία.
- Ικανοποιήσιμος φ : φ δεν είναι αντίφαση.
  - $T = \{\varphi_1, \dots, \varphi_k\}$ ικανοποιήσιμο: $\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_k$ ικανοποιήσιμος.
    - Υπάρχει αποτίμηση που ικανοποιεί (ταυτόχρονα) όλους τους τύπους του T .

Παραδείγματα

- Νδο $\varphi \equiv ((p \wedge q) \rightarrow r) \rightarrow ((p \vee q) \rightarrow r)$
ούτε αντίφαση (άρα ικανοποιήσιμος) ούτε ταυτολογία.
  - **Ικανοποιήσιμος φ :** $p = q = r = A$ ή $p = q = A$ και $r = \Psi$.
  - **Όχι ταυτολογία φ :** $r = \Psi$ και είτε $p = A, q = \Psi$ είτε $p = \Psi, q = A$.

p	q	r	$p \wedge q$	$p \vee q$	$(p \wedge q) \rightarrow r$	$(p \vee q) \rightarrow r$	φ
A	A	A	A	A	A	A	A
A	A	Ψ	A	A	Ψ	Ψ	A
A	Ψ	A	Ψ	A	A	A	A
A	Ψ	Ψ	Ψ	A	A	Ψ	Ψ
Ψ	A	A	Ψ	A	A	A	A
Ψ	A	Ψ	Ψ	A	A	Ψ	Ψ
Ψ	Ψ	A	Ψ	Ψ	A	A	A
Ψ	Ψ	Ψ	Ψ	Ψ	A	A	A

Παραδείγματα

□ Νδο $\psi \equiv ((p \rightarrow q) \rightarrow p) \rightarrow p$ ταυτολογία.

■ Αν $p = \mathbf{A}$, τότε $\mathbf{A}$
(αληθές συμπέρασμα).

■ Αν $p = \Psi$, τότε $\mathbf{A}$
(ψευδής υπόθεση).

p	q	$p \rightarrow q$	$(p \rightarrow q) \rightarrow p$	$((p \rightarrow q) \rightarrow p) \rightarrow p$
$\mathbf{A}$	$\mathbf{A}$	$\mathbf{A}$	$\mathbf{A}$	$\mathbf{A}$
$\mathbf{A}$	Ψ	Ψ	$\mathbf{A}$	$\mathbf{A}$
Ψ	$\mathbf{A}$	$\mathbf{A}$	Ψ	$\mathbf{A}$
Ψ	Ψ	$\mathbf{A}$	Ψ	$\mathbf{A}$

□ Νδο $p \wedge (p \rightarrow q) \rightarrow q$ ταυτολογία.

■ Κάθε π.τ. με ίδια συντακτική μορφή $\varphi \wedge (\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \psi$
(για κάθε φ, ψ) είναι ταυτολογία!

Ταυτολογική Συνεπαγωγή

- Σύνολο π.τ. T **συνεπάγεται ταυτολογικά** π.τ. φ , $T \models \varphi$:
  - Κάθε αποτίμηση που ικανοποιεί το T ικανοποιεί και τον φ . (φ έπεται αναγκαία από υποθέσεις στο T).
  - $T \models \varphi$ ανν $T \cup \{\neg\varphi\}$ **μη** ικανοποιήσιμο.
  - $\emptyset \models \varphi$ (ή απλά $\models \varphi$) δηλώνει ότι φ ταυτολογία.
  - Αν T μη ικανοποιήσιμο, τότε $T \models \varphi$ για **κάθε** π.τ. φ !

Παραδείγματα

- Έστω σύνολο π.τ. $T = \{p_1 \vee \neg p_2, p_1 \wedge p_2, p_1 \vee p_3\}$
Ποιές από τις παρακάτω αληθεύουν;

$$T \models \neg p_1 \rightarrow (p_1 \wedge p_2)$$

$$T \models (p_2 \vee p_3) \rightarrow (p_1 \wedge p_3)$$

$$T \models (p_1 \wedge p_2) \rightarrow p_3$$

$$T \models (p_1 \vee p_2) \rightarrow (\neg p_1 \rightarrow \neg p_3)$$

Παραδείγματα

- Ποιές ταυτολογικές συνεπαγωγές αληθεύουν:

$$\begin{array}{ll} \varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi) \models (\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \varphi & \Psi \\ (\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \varphi \models \varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi) & \text{A} \\ \neg(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)) \models \varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi) & \text{A} \\ \neg(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)) \models (\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \varphi & \text{A} \\ (\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \varphi \models \neg(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)) & \Psi \\ \varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi) \models \neg(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)) & \Psi \\ \neg(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)) \models \varphi \wedge \neg\varphi & \text{A} \end{array}$$

- Παρατηρήσεις για ταυτολογικές συνεπαγωγές:

- μη ικανοποιήσιμο $\models$ οτιδήποτε
- οτιδήποτε $\models$ ταυτολογία
- ταυτολογία $\models$ **μόνο** ταυτολογία
- **μόνο** μη ικανοποιήσιμο $\models$ αντίφαση

Ιδιότητες Λογικών Συνδέσμων (I)

Αντιμεταθετική	$p \wedge q \equiv q \wedge p$ $p \vee q \equiv q \vee p$
Προσεταιριστική	$p \wedge (q \wedge r) \equiv (p \wedge q) \wedge r$ $p \vee (q \vee r) \equiv (p \vee q) \vee r$
Επιμεριστική	$p \wedge (q \vee r) \equiv (p \wedge q) \vee (p \wedge r)$ $p \vee (q \wedge r) \equiv (p \vee q) \wedge (p \vee r)$
Διπλή άρνηση	$\neg \neg p \equiv p$
Αντικατάσταση συνεπαγωγής	$p \rightarrow q \equiv \neg p \vee q$

Ιδιότητες Λογικών Συνδέσμων (II)

Αποκλεισμός τρίτου	$p \vee \neg p \equiv A$
Αντιθετοαναστροφή	$p \rightarrow q \equiv \neg q \rightarrow \neg p$
Εξαγωγή	$p \wedge q \rightarrow r \equiv p \rightarrow (q \rightarrow r)$
De Morgan	$\neg(p \wedge q) \equiv \neg p \vee \neg q$ $\neg(p \vee q) \equiv \neg p \wedge \neg q$
Άρνηση συνεπαγωγής	$\neg(p \rightarrow q) \equiv p \wedge \neg q$

Παράδειγμα

- Απλοποίηση προτασιακού τύπου:

$$((\varphi \wedge \neg\psi) \vee (\neg\varphi \wedge \psi)) \vee (\neg\varphi \wedge \neg\psi)$$

$$\dots \equiv (\varphi \wedge \neg\psi) \vee ((\neg\varphi \wedge \psi) \vee (\neg\varphi \wedge \neg\psi))$$

$$\equiv (\varphi \wedge \neg\psi) \vee ((\neg\varphi \wedge (\psi \vee \neg\psi)))$$

$$\equiv (\varphi \wedge \neg\psi) \vee \neg\varphi$$

$$\equiv (\varphi \vee \neg\varphi) \wedge (\neg\psi \vee \neg\varphi)$$

$$\equiv \neg\psi \vee \neg\varphi$$

$$\equiv \neg(\psi \wedge \varphi)$$

Παράδειγμα

- Υποπτος δηλώνει: «Λέω την αλήθεια ανν είμαι ένοχος».
  - Γνωρίζουμε ότι είτε λέει πάντα αλήθεια είτε πάντα ψέματα.
  - Μπορούμε να αποφανθούμε αν είναι ένοχος;

- $p \equiv$ «λέει αλήθεια»
 $q \equiv$ «είναι ένοχος»
  - Δήλωση: $p \leftrightarrow q$.
  - Πρέπει να αληθεύει ότι:
 $p \leftrightarrow (p \leftrightarrow q)$

p	q	$p \leftrightarrow q$	$p \leftrightarrow (p \leftrightarrow q)$
A	A	A	A
A	Ψ	Ψ	Ψ
Ψ	A	Ψ	A
Ψ	Ψ	A	Ψ

Παράδειγμα

- Ο κόσμος χωρίζεται σε ευγενείς και απατεώνες.
  - Ευγενείς: πάντα αλήθεια. Απατεώνες: πάντα ψέματα.
- Κάποιος δηλώνει:
«Αν είμαι ευγενής, τότε η σύζυγός μου είναι ευγενής».
  - Είναι ευγενής; Η σύζυγός του;
- $p \equiv$ «άνδρας ευγενής»
 $\equiv$ «άνδρας λέει αλήθεια»
 $q \equiv$ «σύζυγος ευγενής»
  - Δήλωση: $p \rightarrow q$.
  - Πρέπει να αληθεύει ότι:
 $p \leftrightarrow (p \rightarrow q)$

p	q	$p \rightarrow q$	$p \leftrightarrow (p \rightarrow q)$
A	A	A	A
A	Ψ	Ψ	Ψ
Ψ	A	A	Ψ
Ψ	Ψ	A	Ψ

Παραδείγματα

- Συναντάμε 3 ανθρώπους, Α, Β, Γ, και ρωτάμε τον Α αν είναι ευγενής:
  - Ο Α λέει κάτι, αλλά δεν τον ακούμε.
  - Ο Β πετάγεται και λέει: «Ο Α είπε ότι είναι απατεώνας».
  - Ο Γ λέει: «Μην τον πιστεύεις, ο Β είναι ψεύτης!».
- Είναι οι δηλώσεις: «το καλό φαγητό δεν είναι φθηνό» και «το φθηνό φαγητό δεν είναι καλό» ισοδύναμες;
  - Ισοδυναμία $k \rightarrow \neg\varphi$ και $\varphi \rightarrow \neg k$;
- Είναι το «αυτή η πρόταση είναι ψευδής» **μαθ.** πρόταση;
  - Μπορεί να είναι αληθής; Ψευδής;

Μαθηματική Λογική

- Αντικείμενο: θεμελίωση των μαθηματικών.
  - Πότε μια πρόταση ισχύει / μια απόδειξη είναι σωστή;
  - **Σημασιολογικά**: συμπέρασμα έπεται αναγκαία από υποθέσεις.
    - Ενδιαφέρει αλλά δεν ελέγχεται (αποδοτικά).
  - **Συντακτικά**: όταν στην **αποδεικτική διαδικασία εφαρμόζουμε** σωστά συγκεκριμένους **κανόνες** (συντακτικής φύσης).
    - Διατύπωση με νοημοσύνη – «μηχανιστικός» έλεγχος.
  - Ζητούμενο **ισοδυναμία**: σωστές «συντακτικά» **αποδείξεις** θεμελιώνουν (**όλες και μόνο τις**) «σημασιολογικά» σωστές **προτάσεις**.
    - Εγκυρότητα – Πληρότητα.

Συντακτική Προσέγγιση – Προτασιακός Λογισμός

- Αξιωματικό Σύστημα (όχι μοναδικό):
  - ΑΣ1: $\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)$
  - ΑΣ2: $(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \chi)) \rightarrow ((\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow (\varphi \rightarrow \chi))$
  - ΑΣ3: $(\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow ((\neg\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \varphi)$
- Αποδεικτικός κανόνας Modus Ponens:
$$\frac{\varphi, \varphi \rightarrow \psi}{\psi}$$
- Ξεκινώντας από **αξιώματα** (ή υποθέσεις, ή τυπικά θεωρήματα), και **μόνο** με συντακτική αντικατάσταση και **MP**, αποδεικνύουμε **τυπικά θεωρήματα**.
  - $\vdash \varphi$: φ είναι τυπικό θεώρημα.
  - $T \vdash \varphi$: φ αποδεικνύεται τυπικά από υποθέσεις T .

$$\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)$$

$$(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \chi)) \rightarrow ((\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow (\varphi \rightarrow \chi))$$

$$(\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow ((\neg\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \varphi)$$

Τυπικές Αποδείξεις

□ Τυπική απόδειξη για $\vdash \varphi \rightarrow \varphi$

1. $(\varphi \rightarrow ((\varphi \rightarrow \varphi) \rightarrow \varphi)) \rightarrow ((\varphi \rightarrow (\varphi \rightarrow \varphi)) \rightarrow (\varphi \rightarrow \varphi))$

ΑΣ2 με (φ, φ) , $(\psi, \varphi \rightarrow \varphi)$, και (χ, φ)

2. $\varphi \rightarrow ((\varphi \rightarrow \varphi) \rightarrow \varphi)$

ΑΣ1 με (φ, φ) , $(\psi, \varphi \rightarrow \varphi)$

3. $(\varphi \rightarrow (\varphi \rightarrow \varphi)) \rightarrow (\varphi \rightarrow \varphi)$

1, 2, MP

4. $\varphi \rightarrow (\varphi \rightarrow \varphi)$

ΑΣ1 με (φ, φ) , (ψ, φ)

5. $\varphi \rightarrow \varphi$

3, 4, MP

$$\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)$$

$$(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \chi)) \rightarrow ((\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow (\varphi \rightarrow \chi))$$

$$(\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow ((\neg\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \varphi)$$

Τυπικές Αποδείξεις

□ Τυπική απόδειξη για $\neg\varphi \vdash (\neg\psi \rightarrow \varphi) \rightarrow \psi$

1. $(\neg\psi \rightarrow \neg\varphi) \rightarrow ((\neg\psi \rightarrow \varphi) \rightarrow \psi)$ ΑΣ3 με (φ, ψ) και (ψ, φ)

2. $\neg\varphi \rightarrow (\neg\psi \rightarrow \neg\varphi)$ ΑΣ1 με $(\varphi, \neg\varphi)$ και $(\psi, \neg\psi)$

3. $\neg\varphi$ Υπόθεση

4. $\neg\psi \rightarrow \neg\varphi$ 2, 3, MP

5. $(\neg\psi \rightarrow \varphi) \rightarrow \psi$ 1, 4, MP

■ Ποια από τα παρακάτω προκύπτουν **άμεσα** από αξιώματα;

■ $\varphi \rightarrow \varphi$

■ $\chi \rightarrow (\chi \rightarrow \chi)$

■ $\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \chi)$

■ $(\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow ((\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \neg\varphi)$

$$\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)$$

$$(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \chi)) \rightarrow ((\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow (\varphi \rightarrow \chi))$$

$$(\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow ((\neg\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \varphi)$$

Τυπικές Απόδειξεις

□ Είναι σωστή τυπική απόδειξη για $\psi \mid - (\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow \varphi$

1. ψ

Υπόθεση

2. $\psi \rightarrow (\neg\varphi \rightarrow \psi)$

ΑΣ1 με (φ, ψ) και $(\psi, \neg\varphi)$

3. $\neg\varphi \rightarrow \psi$

2, 1, MP

4. $(\neg\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow ((\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow \varphi)$

ΑΣ3 με (φ, φ) και $(\psi, \neg\psi)$

5. $(\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow \varphi$

4, 3, MP

■ Το βήμα 4 είναι **λάθος!!!**

$$\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi)$$

$$(\varphi \rightarrow (\psi \rightarrow \chi)) \rightarrow ((\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow (\varphi \rightarrow \chi))$$

$$(\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow ((\neg\varphi \rightarrow \psi) \rightarrow \varphi)$$

Τυπικές Αποδείξεις

□ Σωστή τυπική απόδειξη για $\neg\neg\psi \vdash (\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow \varphi$

1. $\neg\neg\psi$

Υπόθεση

2. $\neg\neg\psi \rightarrow (\neg\varphi \rightarrow \neg\neg\psi)$

ΑΣ1 με $(\varphi, \neg\neg\psi)$ και $(\psi, \neg\varphi)$

3. $\neg\varphi \rightarrow \neg\neg\psi$

2, 1, MP

4. $(\neg\varphi \rightarrow \neg\neg\psi) \rightarrow ((\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow \varphi)$

ΑΣ3 με (φ, φ) και $(\psi, \neg\psi)$

5. $(\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow \varphi$

4, 3, MP

■ Με χρήση του $\vdash \psi \rightarrow \neg\neg\psi$ μπορούμε να αποδείξουμε και ότι $\psi \vdash (\neg\varphi \rightarrow \neg\psi) \rightarrow \varphi$

Τυπικές Αποδείξεις

- Θεώρημα Απαγωγής: $T \cup \{\varphi\} \vdash \psi \Leftrightarrow T \vdash \varphi \rightarrow \psi$
- Θ. Αντιθετοαναστροφής: $T \cup \{\varphi\} \vdash \neg\psi \Leftrightarrow T \cup \{\psi\} \vdash \neg\varphi$

- Τυπική απόδειξη για $\vdash \varphi \rightarrow \neg\neg\varphi$

$$\vdash \varphi \rightarrow \neg\neg\varphi \stackrel{\Theta.\text{Απαγ.}}{\Leftrightarrow} \varphi \vdash \neg\neg\varphi \stackrel{\Theta.\text{Αν/φης}}{\Leftrightarrow} \neg\varphi \vdash \neg\varphi$$

- Για νδο $\vdash (\varphi \rightarrow \chi) \rightarrow ((\varphi \rightarrow (\chi \rightarrow \psi)) \rightarrow (\varphi \rightarrow \psi)) \dots$

- ... αρκεί νδο $\{\varphi \rightarrow \chi, \varphi \rightarrow (\chi \rightarrow \psi), \varphi\} \vdash \psi$.

1. φ Υπόθεση
2. $\varphi \rightarrow (\chi \rightarrow \psi)$ Υπόθεση
3. $\chi \rightarrow \psi$ 2, 1, MP
4. $\varphi \rightarrow \chi$ Υπόθεση
5. χ 4, 1 MP
6. ψ 3, 5, MP

Συντακτική vs Σημασιολογική Προσέγγιση

Σημασιολογική Προσέγγιση

- ταυτολογία: $\models \varphi$
- ταυτολ. συνεπαγωγή $T \models \varphi$
- **ικανοποιήσιμο** T
- μη ικανοποιήσιμο T
- αν T μη ικανοποιήσιμο,
τότε $T \models \varphi$, για κάθε φ .

□ Εγκυρότητα: $\forall T, \forall \varphi, T \vdash \varphi \Rightarrow T \models \varphi$

□ Πληρότητα: $\forall T, \forall \varphi, T \models \varphi \Rightarrow T \vdash \varphi$

Συντακτική Προσέγγιση

- τυπικό θεώρημα: $\vdash \varphi$
- απόδειξη με υποθέσεις $T \vdash \varphi$
- **συνεπές** T : $\nexists \varphi (T \vdash \varphi \text{ και } T \vdash \neg \varphi)$
- **αντιφατικό** T : $\exists \varphi (T \vdash \varphi \text{ και } T \vdash \neg \varphi)$
 $\forall \varphi T \vdash \varphi$
- αν T αντιφατικό,
τότε $T \vdash \varphi$, για κάθε φ .